

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№ 8 (3) - 2023

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ

ELECTRONIC JOURNAL

ISSN: 2181-1342 (Online)

Сайт: <https://scienceproblems.uz>

DOI: 10.47390/SCP1342V3I8Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

№ 8 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васида Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш

ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодида Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Crossref DOI:

Таҳририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилади.

Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

- Воҳидова Комила Абдуллозизовна*
“ЭЛ БАЙРОҒИ” ГАЗЕТАСИ ҲАҚИДА 11-17
- Сулайманов Саламат Арепбаевич*
ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН МУХТОР ВИЛОЯТИДА ҚУРУҚЛИК ВА СУВ ТРАНСПОРТИ: МУАММО
ВА ЕЧИМЛАР (1924-1932 ЙЙ) 18-24
- Раунов Холмамат*
ЎЗБЕКИСТОН ҲУДУДИДА УРАН КОНЛАРИНИ ЎЗЛАШТИРИШ ТАРИХИ 25-32
- Мажидов Анвар Сиражович*
ИМПЕРИЯ МУСТАМЛАКАЧИЛИК СИЁСАТИНИНГ ТУРКИСТОН ТУБ ХАЛҚЛАРИНИНГ
ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ ВА ФУҚАРОЛИК АҲВОЛИГА ТАЪСИРИ (СИРДАРЁ ВИЛОЯТИ
МИСОЛИДА) 33-40
- Begatova Nasiba Xolmurzayevna*
FERMER XO‘JALIKLARI VA KLASSTER TIZIMI UCHUN O‘RTA MA‘LUMOTLI MUTAXASSISLARNI
TAYYORLASH TIZIMIDAGI YUTUQLAR VA MUAMMOLAR (SURXONDARYO VILOYATI
MISOLIDA) 41-48
- Алланазаров Мурот Мирзаевич*
БУХОРО ХАЛҚ СОВЕТ РЕСПУБЛИКАСИ НОЗИРЛАР ШЎРОСИ ВА МИЛЛИЙ РАҲБАР
ХОДИМЛАР ФАОЛИЯТИ ХУСУСИДА 49-54
- Ismoilova Feruza Ibragimovna*
URUSH YILLARIDA XOTIN-QIZLARNING ILM-FAN VA MADANIYAT SOHALARIDAGI
XIZMATLARI 55-59
- Tursunov Xurshid Nasriddinovich*
O‘ZBEKISTONDA MUSTAQILLIK YILLARIDA TARIXCHI KADRLAR TAYYORLASH SOHASI
HUQUQIY ASOSLARINING YARATILISHI 60-64

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

- Yuldosheva Gulnoza Abdinabiyevna*
THE ROLE OF THE DIGITAL ECONOMY IN MODELING THE FINANCIAL ACTIVITIES OF
ENTERPRISES 65-70
- Oromidinov Muzaffar Pardabayevich*
DIRECTIONS FOR IMPROVING INTERNAL AUDIT IN COMMERCIAL BANKS 71-75
- Худайназарова Дилором Хайруллаевна*
ТЎҒИМАЧИЛИК САНОАТИ КОРХОНАЛАРИНИНГ ЯШИЛ ИҚТИСОДИЁТ ДОИРАСИДАГИ
РИСКЛАРИНИ СТРАТЕГИК ТРАНСФОРМАЦИЯЛАШ ИСТИҚБОЛЛАРИ 76-84

<i>To'lov Ulug'bek Toshmamatovich, Jo'rayev Sirojiddin Muxiddin o'g'li</i> KO'CHMAS MULKNI SOLIQQA TORTISHDA XORIJIY DAVLATLARDA AMALGA OSHIRILGAN ISLOHOTLAR	85-92
<i>Xudayberganov Dilshod Tuxtabayevich</i> MINTAQADA XIZMAT TURLARIDAN SAMARALI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	93-98
<i>Turobov Sherzod Alisherovich</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA UY XO'JALIKLARI TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT SIYOSATI	99-105
<i>Шамсиев Нодир Муратович</i> МЕТОДЫ ОЦЕНКИ ПОКАЗАТЕЛЕЙ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ ПРИ АНАЛИЗЕ РЕЙТИНГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ИХ КАЧЕСТВЕННОЕ ОПИСАНИЕ	106-110
<i>Zaripova Moxira Zarip qizi</i> AGRAR SOHAGA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI	111-114
<i>Узайдуллаев Шерзод Шукуруллаевич</i> ЎЗБЕКИСТОНДА ИННОВАЦИОН ИНФРАТУЗИЛМАНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ОМИЛЛАРИ	115-121
<i>Atabayeva Karomat Rajabovna, Rajabova Maftuna Farhod qizi</i> O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINING RIVOJLANISHI VA TAHLILI	122-127
<i>Жумаева Мухлиса Абдуғани қизи</i> МАМЛАКАТДА АЁЛЛАР ТАДБИРКОРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МЕХАНИЗМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	128-137
<i>Камалов Акмал Сайдакбарович, Саматов Ғаффор Аллақулович</i> ГЕОИҚТИСОДИЙ МУНОСАБАТЛАР ШАРОИТИДА ТРАНСПОРТ ЛОЙИҲАЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШГА БЎЛГАН ЁНДАШУВЛАРНИНГ ТАҲЛИЛИ	138-150
<i>Мамадиёров Олимжон Умарович</i> ОЗИҚ-ОВҚАТ ХАВФСИЗЛИГИ ТАЪМИНЛАШ НАЗАРИЯЛАРИ ЭВОЛЮЦИЯСИ.....	151-158
<i>Раббимов Жахонгир Эшбоевич</i> ТИЖОРАТ БАНКЛАРИДА ОПЕРАЦИОН РИСКЛАРНИНГ МОҲИЯТИ, УЛАРНИНГ ЮЗАГА КЕЛИШ САБАБЛАРИ	159-164
<i>Кулибоев Азамат Шоназарович</i> ДАВЛАТ ТИББИЁТ ТАШКИЛОТЛАРИДА БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИНИНГ УСЛУБИЙ АСОСЛАРИ	165-174

Гадоев Сўҳроб Жумакулович
ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ КРЕДИТИНИНГ ТАЪМИНОТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ
ЙЎЛЛАРИ 175-181

Бекжанов Дилмурод Йўлдашович
ЭМПИРИК ТАДҚИҚОТ НАТИЖАЛАРИ АСОСИДА ТУРИСТИК ДЕСТИНАЦИОН
МЕНЕЖМЕНТ ЖАРАЁНИ ИШТИРОКЧИЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ БАҲОЛАШ 182-193

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Boydadayev Abdurroхтон Tolibjon o'g'li
SHARQ VA G'ARB IRRATSIONAL FALSAFASIDA PANTEISTIK QARASHLARNING QIYOSIY
TAHLILI (J.RUMIY VA F.NITSSHE FALSAFASI MISOLIDA) 194-200

Xayridinov Abbosxon Anvarovich
GLOBALLASHUV JARAYONIDA MA'NAVIY MA'RIFIY INQIROZLARNING OLDINI OLISHDA
MARKAZIY OSIYO QADRIYATLARINI YUKSALTIRISH ISTIQBOLLARI 201-205

Quramboyev Alisher Maxsudovich
TEMURIYLAR DAVRIDA IJTIMOY ADOLAT TAMOYILLARINING AMAL QILISHI 206-211

Jo'rayev Alisher Tulqinboyevich
JAMIYAT MILLIY ASOSLARINI MUSTAHKAMLASH – DAVLATNING USTUVOR
MAQSADI..... 212-217

Turabova Sevara Kattaqulovna
ILMIY VAHS FENOMENINING MANTIQUIY- GNOSEOLOGIK MAQOMINI O'RGANISHDA
KONSEPTUAL-METODOLOGIK YONDOSHUV 218-224

Пардаева Марҳабо Давлатовна
АЛИШЕР НАВОЙ АСАРЛАРИДА ИЛМГА ОИД ҚАРАШЛАРИНИНГ НАҚШБАНДИЯ
ҲОЯЛАРИ БИЛАН УЙҒУНЛИГИ 225-233

Qutlimuratov Sardorbek Rustamovich
NIKON MUNOSABATLARINING TADRIJIY RIVOJLANISHI 234-240

Tursunkulova Shaxnoza Tuychiyevna
DINIY MANBALARDA GO'ZALLIK TO'G'RISIDAGI FALSAFIY QARASHLAR 241-246

Юсупова Феруза Зойировна
АХЛОҚИЙ ИДЕАЛ – ЁШЛАР МАЪНАВИЙ ЮКСАЛИШИНING МЕЗОНИ 247-251

Teshaboev Muhiddin Marifovich
IJTIMOIY ADOLATNI TA'MINLASHNING PRINSIPIAL MASALALARI 252-257

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Soatova Nodira Isomitdinovna

LIRO-EPIK ASARLARDA POETIK FIKRNING BADIY IFODASI258-265

Narmuratov Zayniddin Radjabovich

FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR LINGVOMADANIY BIRLIK SIFATIDA266-269

Yusupova Omina Muhammadzoir kizi

DIFFERENT CLASSIFICATION OF FAIRYTALE DISCOURSE IN WORLD AND UZBEK FOLKLORE270-276

Бозорова Хулкар Одинакуловна

РУССКИЙ ЯЗЫК КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ СОДЕРЖАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ277-282

Matyakubov Oybek Quralbayevich

KOGNITIV TILSHUNOSLIKDA «KONSEPT» TUSHUNCHASI283-288

Фатуллаева Камола Рахматуллаевна

ТЕРМИНЛАРНИНГ БЕЛГИЛАРИ ВА УЛАРНИНГ ТАСНИФИ289-293

Karimjonova Shahlo Ravshanjonovna

O'ZBEK TILIDA KAUZATIV FE'LLARNING YASALISH USULLARI294-299

Xamzayev Otaxon Erkinovich

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA KASB-HUNARGA OIDMAQOLLARNING CHOG'ISHTIRMA TAHLILI300-305

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

Абдурахманова Нодирахон

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СМАРТ-КОНТРАКТОВ В СНГ306-310

Сафоева Садокат Мусоевна

ЭКОСИСТЕМА СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ: ИССЛЕДОВАНИЕ РОЛЕЙ ЗАИНТЕРЕСОВАННЫХ СТОРОН В КОНТЕКСТЕ ГРАЖДАНСКОГО ПРАВА311-320

Абдуллаева Маликабону Эркин қизи

ХАЛҚ ТАЪЛИМИ СОҲАСИДА КОРРУПЦИЯНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШГА ОИД АЙРИМ ХОРИЖИЙ ДАВЛАТЛАР ТАЖРИБАСИНИНГ ҚИЁСИЙ ҲУҚУҚИЙ ТАҲЛИЛИ321-330

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Zoirova Lola Xamidovna

TIBBIYOT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA "INSON ORGANIZMINING RADIATSIYAGA SEZGIRLIGI" MAVZUSINI O'QITISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN

FOYDALANISH	331-336
<i>Ibragimov A'lamjon Amrilloevich</i> KOGNITIV SIFATLARNING UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI (MAKTAB PEDAGOG XODIMLARI MISOLIDA)	337-343
<i>Madaminov Azimbek Egamberganovich, Xalillayev O'ktam Sobir o'g'li</i> YOSH GANDBOLCHI DARVOZABONLARNI O'YIN TEXNIKASIGA O'RGATISH	344-349
<i>Fayzullaeva Madina Abdumumin kizi</i> ANALYSIS OF THE POSITIVE IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGIES ON THE MOTIVATION AND KNOWLEDGE OF STUDENTS IN THE DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL PROCESS	350-355
<i>Джумаева Хулкархан Мухаммаджонова</i> ВНУТРЕННИЕ УГРОЗЫ, НЕГАТИВНО ВЛИЯЮЩИЕ НА ДУХОВНОСТЬ СТУДЕНТОВ..	356-361
<i>Islomova Madina Asqarovna</i> INTEGRATSIYALASHGAN SUN'IY INTELLEKT TOMONIDAN YARATILGAN CHATGPT BOT YORDAMIDA NEMIS TILI O'QITISHNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH	362-368
<i>Raxmatova Mexrinov Majitovna</i> YOSHLAR MA'NAVIY SALOHİYATINI O'RGANISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	369-373
<i>Абдукаюмова Наргиза Райимовна</i> ЮҚОРИ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИНИНГ МАДАНИЙ-ИНТЕЛЛЕКТУАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ДИДАКТИК ШАРТЛАРИ	374-384
<i>Norboyev Farxod Chorshanbiyevich</i> KREATIVLIK VA INNOVATSIYA BORASIDA ZAMONAVIY NAZARIYALAR	385-390
<i>Borasheva Aybolgan</i> EXPLORING JAMES MCCROSKEY'S RESEARCH ON WILLINGNESS TO COMMUNICATE IN L1 CONTEXTS: IMPLICATIONS FOR LANGUAGE TEACHING AND LEARNING	391-398
<i>Fayzullayeva Gulchexra Sharipboyevna</i> KOGNITIV TADQIQOTLARNING FANLARARO TUSHUNCHA SIFATIDAGI MOHIYATI VA MANTIQUIY TAHLILI	399-409
<i>Boboraximov Sanjar Malikjanovich</i> MAKTABDA O'QUVCHILARNI JISMONIY TARBIYALASHNING ZARURATI VA UNGA QO'YILADIGAN TALABLAR	410-414
<i>Salimova Shahlo Sayfulloyevna</i> XAVFSIZ TA'LIM MUHITI MONITORINGINING AHAMIYATI	415-421

<i>Sayfiddinova Jamila Ziyodulla qizi</i> METHODOLOGY FOR THE DEVELOPMENT OF LOGICAL REASONING IN PRIMARY SCHOOL PUPILS	422-427
<i>Xamroyev Samijon Salimovich</i> SPORT TO‘GARAKLARI ORQALI TALABALARNING JISMONIY MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH KOMPONENTLARI	428-433
<i>Kattaeva Feruza Shakirovna</i> DEVELOPING STUDENTS SOCIO-CULTURAL COMPETENCE BY USING SOCIO CULTURAL DISCOURSE ANALYSIS METHOD	434-441
<i>G‘ofurov Azizbek Umarjonovich</i> BO‘LAJAK JISMONIY TARBIYA FANI O‘QITUVCHILARINI TAYYORLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	442-447
<i>Abduraximova Umida Shuxratovna</i> BO‘LAJAK TARJIMONLARNING LINGVOMADANIY VA KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	448-454
<i>Obidova Gulmira Kuzibaevna</i> INGLIZ TILINI O‘RGANISH JARAYONIDA TEXNIKA TA‘LIM YO‘NALISHI TALABALARIDA EKOLOGIK MADANIYAT ASOSLARINI SHAKLLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALAR VA INTERAKTIV METODLAR	455-460
<i>Axmadaliyeva Xosiyatposhsho Abduxayotovna</i> PROFESSINAL TA‘LIM YO‘NALISHLARIDA TAHSIL OLAYOTGAN O‘QUVCHILARNING INGLIZ TILIDAN KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI AUTENTIK MATERIALLAR ORQALI TAKOMILLASHTIRISH	461-469

08.00.00 – Иқтисодиёт фанлари

To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich

Termiz davlat universiteti,
Moliya kafedrasi dotsenti, PhD
Email: tulakov77@mail.ru

Jo'rayev Sirojiddin Muxiddin o'g'li

Termiz Iqtisodiyot va Servis universiteti, magistranti
Email: jkmeducation@mail.ru

KO'CHMAS MULKNI SOLIQQA TORTISHDA XORIJIY DAVLATLARDA AMALGA OSHIRILGAN ISLOHOTLAR

Annotatsiya. Maqolada, turli rivojlangan xorijiy davlatlardagi ko'chmas mulk solig'iga alohida e'tibor qaratilgan bo'lib, unda turli davlatlarda mulk solig'i bo'yicha turlicha yondashuvlar mavjud va soliq stavkalari sezilarli darajada farq qilishi mumkinligi, biroq, odatda ko'chmas mulk solig'i mahalliy darajada olinishi va mulkning baholangan qiymatiga bog'liq ekanligi asoslangan. Shuningdek, so'nggi yillarda bir qator rivojlangan xorijiy davlatlar ko'chmas mulk solig'ining byudjet tushumlaridagi ulushini ko'paytirish va soliq yukining adolatsiz taqsimlanishini kamaytirish maqsadida olib borilgan soliq islohotlari va ularning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri o'rganilgan, hamda ularni mamlakatimiz soliq tizimida qo'llash bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: ko'chmas mulk solig'i, soliq solinadigan baza, soliq imtiyozlari, mol-mulkning kadastr qiymati, soliqqa tortilmaydigan minimal, ijtimoiy ahamiyatga ega obyektlar, mulk solig'i, yer solig'i, mahalliy byudjet, progressiv soliq.

Tulakov Ulug'bek Toshmamatovich

PhD, Associate Professor of the Department
of Finance Termiz State University

Juraev Sirojiddin Mukhiddin ugli

Master's degree student of
Termiz University of Economics and Service

REFORM OF TAXATION FOR REAL ESTATE ABROAD

Abstract. The article focuses on real estate taxes in various developed foreign countries, noting that different countries have different approaches to property taxes and that tax rates can vary significantly, but generally, real estate taxes are levied at the local level and depend on the assessed value of the property. . Also, in recent years, the tax reforms carried out in a number of developed foreign countries in order to increase the share of real estate tax in the budget revenues and reduce the unfair distribution of the tax burden and their impact on the country's economy were studied, and proposals and recommendations were developed for their application in the tax system of our country.

Key words: real estate tax, taxable base, tax benefits, cadastral value of property, non-taxable minimum, socially important objects, property tax, land tax, local budget, progressive tax.

Тулаков Улугбек Тошмаматович
Доцент кафедры финансов
Термезского государственного университета, PhD

Жўраев Сирожиддин Мухиддин ўғли
Термезский университет экономики и сервиса, магистрант

РЕФОРМЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ НА НЕДВИЖИМОСТЬ ЗА РУБЕЖОМ

Аннотация. В статье основное внимание уделяется налогам на недвижимость в различных развитых зарубежных странах, отмечая, что в разных странах существуют разные подходы к налогам на недвижимость и что налоговые ставки могут значительно различаться, но, как правило, налоги на недвижимость взимаются на местном уровне и зависят от исчисленных налогов. стоимость имущества. Также в последние годы изучены налоговые реформы, проводимые в ряде развитых зарубежных стран с целью увеличения доли налога на недвижимость в доходах бюджета и снижения несправедливого распределения налогового бремени и их влияние на экономику страны, разработаны предложения и рекомендации по их применению в налоговой системе нашей страны.

Ключевые слова: налог на недвижимость, налогооблагаемая база, налоговые льготы, кадастровая стоимость имущества, необлагаемый минимум, социально значимые объекты, налог на имущество, земельный налог, местный бюджет, прогрессивный налог.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SCP1342V3I8Y2023N12>

Kirish. Mulk solig'i, xususan ko'chmas mulk solig'i azaldan barcha davlatlarda mahalliy hukumat bilan bog'liq bo'lgan. Shuning uchun, yer va mol-mulk solig'i byudjet daromadlarining eng muhim va barqaror mahalliy manbai sifatida qaralishining sabablaridan biri shundaki, soliq yoki soliq stavkasining o'zgarishi ko'chmas mulkdan voz kechishga olib kelmaydi.

Boshqa turdagi soliqqa tortish obyektlari (daromad, foyda, xo'jalik operatsiyalari) bilan solishtirganda mulkni yashirish qiyinroq, u nafaqat to'lov qobiliyati ko'rsatkichi, balki daromadning potensial manbai hamdir, shuningdek mol-mulkka soliq solish undan samaraliroq foydalanishni rag'batlantiradi.

Bugungi kunda ko'chmas mulk solig'i dunyoning qariyb 130 dan ortiq davlatlarida amal qiladi. Aniqlanishicha, bu davlatlarning har birida mulk solig'ining o'ziga xos tizimi mavjud. Shunga qaramay, mazkur soliq tizimining ayrim tamoyillari o'zgarishsiz qoldirilib, aksariyat davlatlarning qonunchiligida u yoki bu darajada o'z aksini topgan.

Iqtisodiyoti rivojlangan davlatlarda mol-mulkka soliq solish ko'chmas mulk solig'i asosida amalga oshiriladi. Xususan, egalik obyekti sifatida ko'chmas mulkka va sof aktivlarga (boylikka) soliq solinadi. Shuningdek, rivojlangan xorijiy davlatlarda, ko'chmas mulkka soliq solishda turli soliqlardan (yer va mol-mulk solig'i, bino yoki ijara soliq) qo'llaniladi.

Davlat o'z oldiga qo'ygan funksiyalarini bajarishi uchun uning moliyaviy ehtiyojlarini qondira oladigan samarali soliq tizimini yaratish kerak. Byudjet tizimi bir necha darajalarga ega bo'lganligi sababli, har bir davlat tegishli darajadagi o'z byudjetiga ega. Davlat hokimiyatining markaziy va mahalliy darajalari o'rtasidagi o'zaro munosabatlar tamoyillaridan biri byudjet federalizmi tamoyilidir. Bu shuni anglatadiki, mahalliy hokimiyat organlari o'z vazifalarining bir qismini o'zlarining soliq tushumlari hisobidan hal qilishlari kerak, ular orasida mulk solig'i muhim o'rin tutadi.

Xorijiy davlatlarda ko'chmas mulk solig'i o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, turli mulk solig'ini belgilash orqali amalga oshiriladi. Mamlakatimizda hozirda isloh qilinayotgan mol-mulkni soliqqa tortish tizimi uchun rivojlangan davlatlardan soliq undirish mexanizmlarini

qabul qilish muhim vazifadir.

Adabiyotlar tahlili. Xorijlik zamonaviy iqtisodchilar tomonidan ishlab chiqilgan ko'chmas mulkka soliq solish to'g'risidagi tushunchalar I.Drojina, D.Smirnov, X.Aliyev, R.Margulislarning ilmiy ishlarida keltirilgan.

Xususan, I.Drojina tadqiqotlarida "yer va boshqa ko'chmas mulkka soliq solishning yagona tartibini o'rnatish tarafdori sifatida, ko'chmas mulk obyektlarini mulkka va undan foydalanish turiga qarab farqlash zarurligi ko'rsatilgan" [1].

D.Smirnovning qarashlariga ko'ra, "ko'chmas mulk obyektlari soliq to'lovchining maqomiga qarab" [2], X.Aliyevning fikriga ko'ra, "ularni farqlash foydalanish maqsadlariga qarab amalga oshirilishi kerak" [3].

R.Margulis "yer va boshqa ko'chmas mulk obyektlarini soliqqa tortishning alohida tartibini qo'llash doirasida soliq to'lovchiga tegishli bo'lgan ko'chmas mulk obyektlari soni va ularning hisoblangan qiymatini hisobga olgan holda, soliq stavkasining murakkab progressiv shkalasini qo'llash kerak" [4] deb taklif etgan.

Xorijlik iqtisodchilar qatorida ko'chmas mulkka soliq solish to'g'risidagi tadqiqotlarni O'zbekistonlik iqtisodchilar I.Niyazmetov, Sh.Musalimov va S.Boymurotovlarning ilmiy ishlarida ko'rishimiz mumkin. Ta'kidlash joizki, mahalliy iqtisodchilarimiz tomonidan taklif qilingan O'zbekistonda ko'chmas mulkka soliq solish yondoshuvlari, shuningdek, ushbu yo'nalishda mamlakatimizda olib borilayotgan islohotlar xorijiy davlatlar tajribasiga asoslangan.

Soliqning ushbu sohasi islohotlarini o'rganadigan zamonaviy o'zbek iqtisodchilari orasida I.Niyazmetovni ajratib ko'rsatish kerak, uning tadqiqotlari ko'chmas mulkni soliqqa tortishning konseptual asoslarini ishlab chiqish tarixiy ravishda soliq munosabatlariga yer va ko'chmas mulk obyektlarini qo'shishga asoslangan degan xulosaga olib keladi [5].

Iqtisodchilarimizdan Sh.Musalimov fikricha, "mol-mulk solig'ining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati soliqning mazmunidan kelib chiqadi. Mol-mulkni soliqqa tortish orqali birinchidan, jamiyat boyligi, u kimga tegishli bo'lishidan qat'iy nazar soliqqa tortish mexanizmi orqali mol-mulk tartibga solinadi. Ikkinchidan, boylikning muayyan qismi davlat byudjetiga-xarajatlarini moliyalashtirish maqsadida qonunlarda belgilangan tartibda qayta taqsimlanadi. Davlat yuridik va jismoniy shaxslar mol-mulking ko'payishidan manfaatdor. Shu tufayli davlat ushbu mulklar daxlsizligini ta'minlashi, butligiga kafolat berishni o'z zimmasiga asosiy vazifalardan biri sifatida oladi" [6] deyilgan.

S.Boymurotovning tadqiqotlarida "mamlakatimizda yer resurslari va ko'chmas mulklardan soliq undirishda amaldagi mol-mulkning o'rtacha qoldiq qiymatidan soliq hisoblash o'rniga, halqaro soliqqa tortish qoidalariga muvofiq ko'chmas mulklarning bozor narxlarida baholab soliqqa tortish tartibiga bosqichma-bosqich o'tish maqsadga muvofiq" [7] deb hisoblangan.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotda analitik taqqoslash, mantiqiy va taqqoslama tahlil, guruhlash usullari hamda mavzuga oid xorijiy va mahalliy olimlarning tadqiqot ishlaridan keng foydalanildi.

Tahlil va natijalar. Turli xorijiy davlatlarda mol-mulkni soliqqa tortishga turlicha yondashuvlar mavjud. Quyida ulardan ba'zilarining umumiy ko'rinishi keltirilgan:

AQSh: AQShda mulk solig'i mahalliy darajada undiriladi va mulk qiymatiga bog'liq. Odatda, mulkning baholangan qiymatining 1% dan 4% gacha. Ba'zi shtatlar shuningdek,

avtomobillar, qayiqlar va boshqa turdagi shaxsiy mulk solig'ini o'z ichiga olgan shaxsiy mulk solig'ini undiradilar.

Kanada: Kanadada mulk solig'i mahalliy darajada undiriladi va mulk qiymatiga bog'liq. Bu odatda mulkning baholangan qiymatining 0,5% dan 2% gacha o'zgarib turadi. AQShdan farqli o'laroq, Kanadada shaxsiy mulk solig'i yo'q.

Buyuk Britaniya: Buyuk Britaniyada mahalliy darajada undiriladigan Kengash solig'i deb nomlangan mulk solig'i mavjud. Bu mulkning qiymatiga va unda yashovchi odamlarning soniga bog'liq. Hududga qarab, stavkalar yiliga bir necha yuzdan bir necha ming funtgacha bo'lishi mumkin.

Fransiya: Frantsiyada "Taxe Foncière" deb nomlangan mulk solig'i mavjud. U mahalliy darajada undiriladi va mulkning qiymatiga bog'liq. Narxlar mulkning baholangan qiymatining bir necha foizdan bir necha o'nlab foizigacha o'zgarishi mumkin.

Germaniya: Germaniyada "Grundsteuer" deb nomlangan mulk solig'i mavjud. U mahalliy darajada undiriladi va mulkning qiymatiga bog'liq. Narxlar mulkning baholangan qiymatining bir necha foizdan bir necha o'nlab foizigacha o'zgarishi mumkin.

Avstraliya: Avstraliyada mahalliy darajada olinadigan va mulk qiymatiga bog'liq bo'lgan mulk solig'i mavjud. Odatda, soliq stavkalari mulkning baholangan qiymatining 0,5% dan 2% gacha.

Niderlandiya: Niderlandiyada "Onroerendezaakbelasting" (OZB) deb nomlangan mulk solig'i mavjud. U mahalliy darajada undiriladi va mulkning qiymatiga bog'liq. Soliq stavkalari mulkning baholangan qiymatining bir necha foizdan bir necha o'n foizigacha o'zgarishi mumkin.

Shvetsiya: Shvetsiyada "Fastighetsskatt" deb nomlangan mulk solig'i mavjud. U mahalliy darajada undiriladi va mulkning qiymatiga bog'liq. Soliq stavkalari mulkning baholangan qiymatining bir necha foizdan bir necha o'n foizigacha o'zgarishi mumkin.

Ispaniya: Ispaniyada "Impuesto sobre Bienes Inmuebles" (IBI) deb nomlangan mulk solig'i mavjud. U mahalliy darajada undiriladi va mulkning qiymatiga bog'liq. Soliq stavkalari mintaqaga qarab farq qilishi mumkin.

Umuman olganda, turli davlatlarda mulk solig'i bo'yicha turlicha yondashuvlar mavjud va soliq stavkalari sezilarli darajada farq qilishi mumkin. Biroq, odatda ko'chmas mulk solig'i mahalliy darajada olinadi va mulkning baholangan qiymatiga bog'liq. Bundan tashqari, ba'zi davlatlarda shaxsiy mulk solig'i mavjud, masalan, avtomobillar yoki qayiqlar uchun soliq.

So'nggi yillarda turli xorijiy davlatlarda mulkni soliqqa tortishga turli xil islohotlar amalga oshirildi. Xususan:

AQSh: 2017-yilda soliqlarni qisqartirish va ish joylari to'g'risidagi qonun qabul qilindi, bu federal ko'chmas mulk solig'i stavkalarini pasaytirdi. Bundan tashqari, AQShning ayrim shtatlarida mulk solig'i stavkalariga o'zgartirishlar kiritildi. Masalan, Illinoys shtatida mol-mulk solig'ining maksimal stavkasi 3 foizdan 1,5 foizga tushirilgan islohot o'tkazildi.

Birlashgan Qirollik: 2020-yilda chet el mulklari egalariga tegishli bo'lgan mulk solig'i islohoti joriy etildi. Yangi qoidalarga ko'ra, Buyuk Britaniyadagi xorijiy mulk egalari o'z mol-mulkini sotishda savdo solig'i, shuningdek, ijara daromadidan soliq to'lashlari kerak. Bundan tashqari, Buyuk Britaniyada ko'plab toifadagi mulkdorlar uchun mulk solig'i stavkalariga o'zgartirishlar kiritildi.

Fransiya: 2017-yilda qimmat ko'chmas mulk egalari ta'sir ko'rsatadigan mulk solig'i islohoti qabul qilindi. Yangi qoidalarga ko'ra, qiymati 1,3 million yevrodan ortiq bo'lgan mulk

egallari mol-mulk solig'ini avvalgidek baholangan qiymatdan emas, balki uning bozor qiymatidan kelib chiqib to'lashlari kerak.

Kanada: 2021-yilda Kanadaning Ontario provinsiyasi hukumati mol-mulk solig'i bo'yicha soliq qonunlariga o'zgartirishlar kiritilganini e'lon qildi. Yangi qoidalarga ko'ra, mulk egalari o'z mol-mulkini energiya samaradorligi va boshqa atrof-muhitni yaxshilashga sarflagan mablag'laridan kelib chiqib, mulk solig'ini kamaytirishi mumkin bo'ladi.

Germaniya: 2021-yilda Germaniyada ko'chmas mulkning baholangan qiymatidan bozor qiymatiga o'tishni nazarda tutuvchi yangi ko'chmas mulk solig'i tizimi joriy etildi. Shuningdek, ko'chmas mulk solig'i stavkalariga o'zgartirishlar kiritildi, xususan, turar-joy ko'chmas mulkiga soliq stavkalari pasaytirildi.

Ispaniya: 2019-yilda Ispaniya ko'chmas mulkning bozor qiymatidan kelib chiqqan holda soliqqa tortishga o'tishni nazarda tutuvchi ko'chmas mulk soliqqa tortishning yangi tizimini joriy qildi. Bundan tashqari, turar-joy mulkdorlari uchun soliq yukini kamaytirish maqsadida ko'chmas mulk solig'i stavkalariga o'zgartirishlar kiritildi.

Shvetsiya: 2020-yilda Shvetsiyada ko'chmas mulkning bozor qiymatidan kelib chiqqan holda soliqqa tortishga o'tishni nazarda tutuvchi yangi ko'chmas mulkni soliqqa tortish tizimi joriy etildi. Bundan tashqari, ko'chmas mulk solig'i stavkalariga o'zgartirishlar kiritildi, xususan, turar-joy mulkiga soliq stavkalari pasaytirildi.

Avstraliya: 2020-yilda Avstraliya turar-joy mulkdorlari uchun mulk solig'i stavkalariga o'zgartirishlar kiritildi. Xususan, keksalar va nogironlar uchun ko'chmas mulk solig'i bo'yicha imtiyozlar chegaralari oshirildi.

Italiya: 2020-yilda Italiya hukumati qishloq joylaridagi uy egallariga ta'sir ko'rsatadigan mulk solig'i islohotini qabul qildi. Yangi qoidalarga ko'ra, qishloq joylaridagi uy-joy mulkdorlari o'z uylaridan dehqonchilik yoki chorvachilik kabi qishloq xo'jaligi maqsadlarida foydalansalar, mulk solig'i bo'yicha chegirma oladilar.

Yaponiya: 2022-yilda Yaponiya qimmat mulk egalari ta'sir qiluvchi mulk solig'i islohotini qabul qildi. Yangi qoidalarga ko'ra, qiymati 1,5 million dollardan ortiq bo'lgan mol-mulk egalari mol-mulk solig'ini avvalgidek baholangan qiymatdan emas, balki uning bozor qiymatidan kelib chiqib to'lashi kerak.

Ushbu misollardan ko'rinib turibdiki, soliq qonunchiligidagi o'zgarishlar turli omillar bilan bog'liq bo'lishi mumkin, masalan, stavkalarni o'zgartirish, baholash asoslarini qayta ko'rib chiqish yoki mulkdorlarning ayrim toifalari uchun yangi qoidalarni joriy etish. Bundan tashqari, soliqqa tortishdagi o'zgarishlar ko'chmas mulk bozorining rivojlanishiga va mulkdorlarning xatti-harakatlariga ta'sir qilishi mumkin [8].

Xorijdagi mulk solig'i islohotining ta'siri har xil bo'lishi mumkin va har bir davlatdagi muayyan islohotga, shuningdek, ko'chmas mulk bozorining o'ziga xos sharoitlariga bog'liq [10].

Ayrim hollarda, mol-mulk solig'i bo'yicha islohotlar natijasida, ayniqsa, yangi stavkalar joriy qilingan yoki qiymat bazalari qayta ko'rib chiqilsa, mulk egalari uchun soliq to'lovlari oshishi mumkin. Bunday hollarda islohotlar ko'chmas mulkka bo'lgan talabga ta'sir qilishi va ko'chmas mulk bozorida narxlarning pasayishiga olib kelishi mumkin. Biroq, ayrim hollarda ko'chmas mulk solig'i islohotlari ko'chmas mulkka sarmoya kiritishni rag'batlantirishi mumkin, chunki yangi qoidalar ko'chmas mulkni investorlar uchun yanada jozibador qilishi mumkin.

Mulk solig'i bo'yicha ba'zi islohotlar, ayniqsa, yangi stavkalar joriy qilingan yoki soliqqa tortiladigan mulk toifalari kengaytirilsa, davlat uchun ko'proq soliq tushumlarini yig'ishning bir

usuli bo'lishi mumkin. Biroq, bunday islohotlar mulk egalarining noroziligini keltirib chiqarishi mumkin, bu esa ijtimoiy norozilik va siyosiy barqarorlik uchun salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkin.

Mulk solig'i bo'yicha ayrim islohotlar atrof-muhit va davlat siyosatiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Masalan, islohotlar energiya tejamkor texnologiyalar va yerdan barqaror foydalanishga investitsiyalarni rag'batlantirishi mumkin, bu esa iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish va shaharlar va qishloq joylarda hayot sifatini yaxshilashga yordam beradi [9].

Umuman olganda, chet elda mol-mulk solig'i islohotining ta'siri ko'plab omillarga bog'liq bo'lib, ular ijobiy va salbiy bo'lishi mumkin. Muvaffaqiyatli islohotning asosiy omili uning qanday amalga oshirilishi, jamiyatdagi turli guruhlar manfaatlari qanday inobatga olinishidir.

So'nggi yillarda xorijiy davlatlarda ko'chmas mulk solig'i islohotining ta'siriga bir nechta misollarni ko'rib chiqamiz:

2021-yilda Germaniya mulk solig'i tizimiga o'zgartirishlar kiritdi, u 2025-yilda kuchga kiradi. Ular orasida ko'chmas mulkni sotishdan olinadigan soliqni 3,5 foizdan 5,0 foizga oshirish va turar-joy mulkidan olinadigan ijara daromadiga soliq joriy etish kiradi. Islohot byudjetga qo'shimcha daromadlarni yig'ish, shuningdek, ko'chmas mulkni spekulyativ sotib olishni qisqartirish uchun kiritilgan.

2019-yilda Fransiya foydalanilmayotgan mol-mulk uchun soliq joriy qildi, bu esa mulk egalarini foydalanilmay qolgan mulkdan foydalanishga undashi kerak. Soliq ikki yil davomida o'z mulkidan foydalanmayotgan mulk egalaridan undiriladi. Islohot bo'sh binolar muammosiga qarshi kurashish va ko'chmas mulkdan samaraliroq foydalanishga yordam berdi.

2020-yilda Niderlandiya spekulyativ mulk sotib olishga qarshi kurashish va asosiy xaridorlarga yordam berish uchun mulk solig'i tizimiga o'zgartirishlar kiritdi. Yangi o'zgartirishlar ko'chmas mulkni sotishdan olinadigan soliqni oshirish va sotishdan oldin belgilanishi kerak bo'lgan ko'chmas mulk qiymatiga soliqni joriy etishni o'z ichiga oladi. Islohot spekulyativ ko'chmas mulk sotib olishni qisqartirish va asosiy xaridorlarga uy-joy olishiga yordam berish uchun kiritilgan.

2018-yilda Ispaniyada qisqa muddatli ijara uchun soliq joriy etildi, u 2019-yilda kuchga kirdi. Soliq ijara haqining 3% ni tashkil qiladi va mulk egasi tomonidan to'lanishi kerak. Bu litsenziyasiz ijaraga beriladigan uy-joy muammosiga qarshi kurashish va byudjetga qo'shimcha daromad olish maqsadida joriy etilgan.

2016-yilda Kanada mulk solig'i tizimiga o'zgartirishlar kiritdi, bu esa ko'chmas mulkni spekulyativ sotib olishga qarshi kurashga qaratilgan edi. Yangi o'zgarishlar chet ellik xaridorlar uchun ko'chmas mulk solig'i va mulk ijarasidan olinadigan daromad solig'ini joriy etishni o'z ichiga oladi. Islohot spekulyativ ko'chmas mulk sotib olish va uy-joy narxlarini pasaytirish bilan kurashishga yordam berdi.

2015-yilda Buyuk Britaniyada chet ellik mulkdorlar uchun yangi mol-mulk solig'i joriy qilingan bo'lib, u byudjetga qo'shimcha daromad olish maqsadida joriy etilgan. Soliq mulk qiymatining 2% ni tashkil qiladi va Buyuk Britaniya rezidenti bo'lmagan xorijiy mulk egalariga nisbatan qo'llaniladi. Islohot byudjetga qo'shimcha daromadlarni oshirishga va spekulyativ ko'chmas mulk sotib olishni kamaytirishga yordam berdi.

Xulosa va takliflar. Bu misollar ko'chmas mulk solig'i tizimidagi o'zgarishlar mahalliy sharoit va islohot maqsadlariga qarab turli davlatlarda turlicha ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi. Ba'zi islohotlar spekulyativ mulk sotib olishga qarshi kurashish, uy-joy narxlarini pasaytirish

va birinchi toifali xaridorlarga yordam berish uchun kiritilgan bo'lsa, boshqalari byudjetga qo'shimcha daromad olish va litsenziyasiz ijaraga beriladigan uy-joylarga qarshi kurashish uchun kiritilgan.

Ushbu misollar shuni ko'rsatadiki, mulk solig'i tizimidagi o'zgarishlar mulk egalari va umuman jamiyat uchun turli xil oqibatlariga olib kelishi mumkin. Yangi soliqlarning kiritilishi mulk egalari uchun qo'shimcha xarajatlarga, mulk narxining pasayishiga va jamiyatning noroziligiga olib kelishi mumkin, biroq qo'shimcha daromad keltirishi mumkin.

Ko'rib chiqilgan xorijiy davlatlar misolida ko'chmas mulk obyektlarini soliqqa tortish bo'yicha xorijiy tajribani tahlil qilish O'zbekistonda hozirgi kunda dolzarb bo'lgan ko'chmas mulkni qayta baholash bo'yicha quyidagi taklif va tavsiyalar chiqarishga imkon beradi:

Qayta baholash zarurligini aniqlash – bu qonunchilikdagi o'zgarishlar, bozor sharoitlarining o'zgarishi, yerdan foydalanishning o'zgarishi yoki boshqa omillar bilan bog'liq bo'lishi mumkin.

Qayta baholash metodologiyasini aniqlash – bu baholash usulini tanlashni (masalan, bozor qiymati, almashtirish qiymati yoki daromad qiymati), baholash parametrlarini aniqlashni (masalan, lot hajmi, binoning xususiyatlari va holati) va baholash modelini ishlab chiqishni o'z ichiga olishi mumkin.

Mulkni tekshirishni o'tkazish – bu yerni va binoni tekshirish va u haqida ma'lumot to'plashni o'z ichiga oladi (masalan, binoning yoshi, qurilishning xususiyatlari va sifati, texnik holati va boshqalar).

Baholash bo'yicha hisobotni ishlab chiqish – bu mulkning baholangan qiymatini hisoblash va baholash metodologiyasi, baholash parametrlari, mulkni tekshirish natijalari va boshqa ma'lumotlar to'g'risidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olgan hisobotni tayyorlashni o'z ichiga oladi.

Mulk egalariга bildirishnoma – bu mulkning yangi baholangan qiymati va soliq to'lovlarini o'zgartirish uchun qanday choralar ko'rish kerakligi haqidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olgan xat yoki bildirishnoma shaklida bo'lishi mumkin.

Ko'rib chiqish va shikoyat qilish – bunda mulk egalari yangi baholashga e'tiroz bildirish va agar ular bunga rozi bo'lmasalar, apellyatsiya berish huquqiga ega.

Soliq bazasiga o'zgartirishlar – bunda mulkning yangi baholangan qiymati kelajakdagi soliq to'lovlarini hisoblash uchun ishlatilishi mumkin.

Umuman olganda, ko'chmas mulkni ommaviy qayta baholash murakkab va ko'p jarayonli jarayon bo'lishi mumkin, ammo u davlatga soliq stavkalarini to'g'ri aniqlashga va mulk egalari dan soliq to'lovlarini yanada aniqroq undirishga yordam beradi.

Xulosa qiladigan bo'lsak, ko'chmas mulkni soliqqa tortishning xorijiy davlatlar tajribasini tahlil qilish natijalaridan mamlakatimiz soliq tizimidagi ko'chmas mulkka soliq solishni rivojlantirish va takomillashtirishda foydalanish mumkin.

Адабиётлар / Литература / References:

1. Дрожжина, И.А. Формирование системы налогообложения объектов недвижимости на основе дифференцированного подхода: дис. ... канд. экон. наук: 08.00.10. – Орел, 2005. – 188 с.
2. Смирнов, Д.А. Теория и методология имущественного налогообложения: дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.10. – М., 2010. – 392 с.

3. Алиев, Х.Б. Развитие налогообложения недвижимого имущества физических лиц в Российской Федерации: дис. ... канд. экон. наук: 08.00.10. – Махачкала, 2012. – 169 с.
4. Маргулис, Р.Л. Совершенствование налогообложения недвижимого имущества физических лиц: дис. ... канд. экон. наук: 08.00.10. – М., 2010. – 187 с.
5. Niyazmetov, I.M., Soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish orqali soliq tizimi barqarorligini ta'minlash. i.f.d. ilmiy darajasini olish uchun tayyorlangan dissertatsiya. 2018. – 274 b.
6. Musalimov, Sh.I. Mol-mulk solig'ini hisoblash va undirish mexanizmini takomillashtirish. PhD ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati. – T.: 2020. – 58 b.
7. Boymurotov, S.R., Mahalliy byudjetlar daromadlarini barqarorlashtirishda yer va mol-mulk soliqlaridan foydalanish samaradorligini oshirish masalalari. PhD ilmiy darajasini olish uchun tayyorlangan dissertatsiya avtoreferati. – T.: 2021. – 57 b.
8. To'lakov, U.T., Ko'chmas mulkni soliqqa tortish mexanizmini takomillashtirish: Monografiya / U.T.To'lakov. – Termiz: TerDU nashr-matbaa markazi, 2022. – 128 b.
9. To'lakov, U.T., Ko'chmas mulkni soliqqa tortish mexanizmini takomillashtirish. PhD ilmiy darajasini olish uchun tayyorlangan dissertatsiya avtoreferati. – T., 2022. – 62 b.
10. To'lakov, U. (2023). Ko'chmas mulkni soliqqa tortishda xorijiy davlatlar tajribasi. Iqtisodiyot va ta'lim, 24(1), 407–416.
11. Niyazmetov, I., Voronin, S., Koraboev, B., Ugay, D., (2021). Ways of property tax reform in the republic of Uzbekistan. Obshchestvo i ekonomika, (3), 30-43.
12. Niyazmetov, I., Voronin, S., Koraboev, B., Ugay, D., (2021). International experince in real estate taxation. Obshchestvo i ekonomika, (2), 119-130.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 8 (3)-2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).